

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS
Teabevaldaja: Järva Vallavalitsus
Märge tehtud 29.05.2025
Juurdepääsupiirang kehtib kuni 29.05.2030
Alus: AvTS § 35 lg 2 p 1

JÄRVA VALLAVOLIKOGU

OTSUS

EELNÕU

Arvamuse andmine Liivaku II kruusakarjääri maavara kaevandamise keskkonnaloo taotluse kohta

Järva-Jaani

10.06.2025 nr 1-4/2025/66

Otsus võetakse vastu maapõuaseaduse (edaspidi MaaPS) § 49 lõike 6, § 55 lõike 2 punkti 11, halduskohtumenetluse seadustiku § 40, haldusmenetluse seaduse § 44 lõike 1 punkti 2 ning Keskkonnaameti 09.05.2025 kirja nr DM-117861-37 „Liivaku II liivakarjääri keskkonnaloo taotluse menetluses taotluse ning ettevõtte poolt esitatud eksperthinnangute edastamine arvamuse saamiseks“ (reg nr 6-4/2024/1680-1) alusel.

Metsaserv OÜ (registrikood 12842655; Jõgeva maakond, Põltsamaa vald, Mällikvere küla, Kindralihaua) esitas Keskkonnaametile 17.11.2021 Liivaku II liivakarjääri mäeeraldisel kaevandamiseks keskkonnakaitseloo taotluse, mis on registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS (edaspidi KOTKAS) dokumendina nr DM-117861-1. Täiendatud ja nõuetele vastav taotlus on registreeritud KOTKAS-es 26.04.2022 nr DM-117861-9 all.

Liivaku II liivakarjääri keskkonnaluba taotletakse Järva maakonnas Järva vallas Roosna külas Liivaku maardlas (registrikaardi nr 902) Metsaserv OÜ omandisse kuuluval katastriüksusel Liivaku (katastritunnus 13401:001:0125). Taotletava Liivaku II liivakarjääri mäeeraldise pindala on 6,99 ha ja mäeeraldise teenindusmaa pindala on 9,17 ha. Kaevandatav maavara on taotluse kohaselt täiteliiv (aktiivne tarbevaru 559 tuh m³, millest kaevandatav varu on 543,5 tuh m³). Kaevandatud maavara kasutamise otstarve on taotluse kohaselt ehitus ja teedehitus. Kaevandamise keskmine aastamäär on taotluse kohaselt 39 tuh m³. Keskkonnaluba taotletakse 15 aastaks.

Taotletav Liivaku II liivakarjäär asub hajaasustusega piirkonnas, jäädes Tamsalu linnast ca 8,6 km kaugusele edela suunda, Järva-Jaani alevikust ca 9,6 km kaugusele kirde suunda ja Ambla alevikust ca 8,5 km kaugusele kagu suunda. Tapa linnast jääb mäeeraldis ca 10,5 km kaugusele lõuna suunda. Pärnu–Rakvere–Sõmeru põhimaantee nr 5 kilomeetripunkt nr 132 jääb Liivaku II mäeeraldisest ca 10,1 km kaugusele loode suunda ning Tartu–Jõgeva–Aravete tugimaantee nr 39 kilomeetripunktist nr 103 jääb mäeeraldis ca 8,2 km kaugusele edela suunda. Lääne suunas ca 800 meetri kaugusel algavad Roosna küla elamumaad.

Taotletav Liivaku II liivakarjääri mäeeraldis kattub pindalaliselt Liivaku maardla täiteliiva aktiivse tarbevaru plokkidega nr 5 (veepealne) ja 6 (veealune). Mäeeraldise idaserv külgneb Liivaku kruusakarjääriga (keskkonnaluba nr Jarm-029).

Taotletavast Liivaku II liivakarjääri mäeeraldisest ja selle teenindusmaast ~22 m kaugusel paikneb II kategooria kaitsealuse liigi *Triturus cristatus* (harivesilik; keskkonnaregistri kood KLO9118043) leiukoht. Liivaku II mäeeraldis ja teenindusmaa antud leiukohaga ei kattu. Taotletav Liivaku II liivakarjääri mäeeraldis ja selle teenindusmaa kattub Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku alaga (keskkonnaregistri kood LTA1000001). Taotletavast mäeeraldise

teenindusmaast läänes ~82 m kaugusel paikneb kaitsmata põhjaveega ala (registrikood: LTA1000284) ning ala sees paikneb mäeeraldise teenindusmaast ~125 m kaugusel Roosna-Jalgsema karstiväli (registrikood: LTA1000684) kaitsevööndiga 10 m. Taotletav Liivaku II mäeeraldis ja mäeeraldise teenindusmaa antud aladega ei kattu.

Taotletava mäeeraldise ja selle teenindusmaa lõunaservast ~23 m kaugusele jääb Liivaku tee nr 1340055, mis osaliselt on eratee ja lõiguti on tee avalikus kasutuses olev kohalik tee. Taotletava mäeeraldise ja selle teenindusmaaga külgneval alal on tegemist erateega, mis asub kaevandajale kuuluval Liivaku kinnistul.

Taotletavast mäeeraldisest ~25 m kaugusel lõunas paikneb kaevandajale kuuluval Liivaku kinnistul puurkaev (registrikood: PRK0024344, sügavus: 36 m, staatus: töötav), mille veehaarde sanitaarkaitseala on 10 m. Taotletav Liivaku II mäeeraldis ja mäeeraldise teenindusmaa antud puurkaevu ja veehaarde sanitaarkaitsealaga ei kattu. Taotletav Liivaku II mäeeraldis ja mäeeraldise teenindusmaa külgnevad lõunaservast kaevandajale kuuluva Liivaku kinnistul (tunnus: 13401:001:0125, sihtotstarve: maatulundusmaa 100%) paikneva õuemaaga ning elamu jääb antud kinnistul ~35 m kaugusele lõunasuunda. Lisaks paiknevad elamud mäeeraldise piirist veel ~200 m kaugusel kagus Sinimäe kinnistul (tunnus: 13402:003:1220, sihtotstarve: elamumaa 100%), antud elamumaa piir jääb ~163 m kaugusele taotletavast mäeeraldisest ja ~300 m kaugusel kagus Põdra kinnistul (tunnus: 13402:003:0940, sihtotstarve: maatulundusmaa 100%), antud õuemaaga jääb ~292 m kaugusele taotletavast mäeeraldisest. Ülejäänud elamud ja elamumaad jäävad taotletavast mäeeraldisest kaugemale kui ~800 m.

Taotletava Liivaku II liivakarjääri mäeeraldis ja selle teenindusmaa ei kattu looduskaitsealade ning mäeeraldise teenindusmaal ja selle läheduses puuduvad kultuurimälestised ja muinsuskaitsealad. Samuti ei asu taotletav Liivaku II liivakarjäär Natura 2000 nimistusse kantud alal ega kattu ka teiste looduskaitsealade objektidega.

2021. a teostas Mäebüroo Nord OÜ geoloogilise uuringu ning koostas aruande „Aruanne Liivaku maardla Liivaku IV uuringuruumis tehtud geoloogiliste tööde kohta (varu seisuga 30.06.2021. a)“ (V. Valling, EGF 9516). Uuringu tulemusena arvutati aktiivne tarbevaru üleval- ja allpool kaevandites avatud põhjaveetasel. Vastavalt kaevandite andmetele varieerub katendi paksus vahemikus 0,3 kuni 1,0 m (keskmise 0,6 m) ning kasuliku kihi paksus 3,4 kuni 13,7 m (keskmise 7,9 m). 2021. a uuringu käigus teostati veetasemete mõõtmisi kaevandites. Veetasemeni jõuti kuues šurfis, kus veetaseme sügavus maapinnast varieerus vahemikus 1,1 kuni 5,6 m ning absoluutkõrgused jäid vahemiku 104,4 kuni 106,4 m, keskmine 105,1 m. Uuringu andmetel jälgis avatud veetase kaevandites üldjuhul saviliiva avatud taset ning põhjaveetase langes läänest ja loodest ida suunas.

Uuringu käigus mõõdeti taotletavast mäeeraldisest läänepoolsele jäävas tiigis juulis ja augustis 2021 veetaseme absoluutkõrguseks 104,3 m. 2021. aasta uuringu andmetel on pärast maavara ammendumist põhjavee eeldatavaks tasemeks hinnatud abs 104 m.

Maavara kaevandamise keskkonnala taotluses käsitletavat aktiivse tarbevaru plokid 5 ja 6 on keskkonnaregistris arvele võetud Maa-ameti 20.09.2021 korraldusega nr 1-17/21/2255. Aktiivsed tarbevaru plokid 5 ja 6 jagunevad 30.06.2021. a seisuga järgmiselt: täiteliiva plokk 5 pindalal 6,99 ha – 352 tuhat m³ (veepealne), täiteliiva plokk 6 pindalal 6,99 ha – 207 tuhat m³ (veealune).

Keskkonnaamet küsis oma 13.05.2022 kirjaga nr DM-117861-11 „Arvamuse küsimine Liivaku II liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnala taotluse kohta“ (registreeritud nr 6-4/2022/1442-2) Järva Vallavolikogu arvamust keskkonnala taotlusele. Järva Vallavolikogu arutas antud teemat 30.06.2022 istungil ja võttis vastu otsuse nr 52

(https://adr.novian.ee/jarva_vald/dokument/5424922), milles otsustas mitte anda nõusolekut Liivaku II liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnaloa taotlusele vastavalt MaaPS § 55 lõike 2 punktile 11. Põhjenduseks toodi välja asjaolud, et taotletava ala kõrval asub juba olemasolev Liivaku kruusakarjäär (keskkonnaluba nr Jarm-029), milles olemasolevat tarbevaru ei ole veel ammendatud. Kuna kaevandustegevus on olulise keskkonnamõjuga tegevus, võib eeldatavalt uus planeeritav karjäär koosmõjus olemasoleva karjääriga ületada mõjuala keskkonnataluvust, lähtudes eelkõige asjaolust, et tegemist on nõrgalt kaitstud põhjavee ning karstise alaga.

Metsaserv OÜ esitas 12.08.2022 Keskkonnaametile uue muudetud keskkonnaloa taotluse. Muudetud ja nõuetele vastav taotlus on registreeritud KOTKAS-es nr DM-117861-15 all. Uue muudetud keskkonnaloa taotluse kohaselt taotles Metsaserv OÜ keskkonnaluba vaid põhjavee tasemest kõrgemal paikneva varu kaevandamiseks. Muudetud taotluses on vähendatud keskmist tootmismahu aastas 39 tuhat m³ pealt 24,3 tuhat m³ peale; taotletava maavaravaru hulgast on eemaldatud täiteliiva aktiivse tarbevaru veealune plokk 6 ja vähendatud on taotletava maavaravaru täiteliiva veepealse varu plokki 5 mahu 352 tuhat m³ pealt 343,9 tuhat m³ peale ning muudetud on taotluse graafilisi lisasid (geoloogilised läbilõiked, mäeeraldise plaan ja korrastatud maa plaan). Muus osas jäi taotlus samaks.

Keskkonnaamet küsis oma 05.10.2022 kirjaga nr DM-117861-18 „Arvamuse küsimine Liivaku II liivakarjääri muudetud maavara kaevandamise keskkonnaloa taotluse kohta“ (registreeritud nr 6-4/2022/2719-1) Järva Vallavolikogu arvamust keskkonnaloa taotlusele. Järva Vallavolikogu arutas antud teemat 24.11.2022 istungil ja võttis vastu otsuse nr 77 (https://adr.novian.ee/jarva_vald/dokument/5618343), milles otsustas mitte anda nõusolekut Liivaku II liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnaloa taotlusele.

OÜ Metsaserv pöördus 18.02.2025 Keskkonnaameti poole täiendavate asjaoludega Liivaku II liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnaloa taotluse menetluses, esitades müra, saaste, rohevõrgustiku toimimise ja hüdrogeoloogia eksperthinnangud (registreeritud KOTKASes nr DM-117861-35). OÜ Metsaserv palus need edastada koos kaevandamise keskkonnaloa taotlusega Järva Vallavolikogule seisukoha saamiseks.

Keskkonnaamet edastas oma 09.05.2025 kirjaga nr DM-117861-37 (6-4/2025/1247-1) nimetatud eksperthinnangud tutvumiseks ja ühtlasi palub uut arvamust Liivaku II liivakarjääri keskkonnaloa taotluse kohta kaaluka lisateabe laekumise tõttu.

Esitatud keskkonnaloa taotluses soovib Metsaserv OÜ maavara kaevandamise keskkonnaluba Liivaku maardla maavaravaru plokki 5 täiteliiva aktiivse tarbevaru veepealse osa kaevandamiseks Liivaku II liivakarjääri mäeeraldisel. Käesoleva menetluse aluseks on Metsaserv OÜ 12.08.2022 esitatud muudetud keskkonnaloa taotlus.

Lisaks palub Keskkonnaamet uue arvamuse avaldamisel taotlusele eraldiseisvalt välja tuua seisukohad järgnevale: Järva vallas on käimas tuuleparkide eriplaneeringu koostamine. Kavandatav karjääriala jääb eriplaneeringuga kavandatava tuulepargi TU10 asukohavaliku alaga külgnevale alale, kus võib esineda laiendusala kattuvust taotletava mäeeraldise alaga. Juhul, kui karjäär rajatakse, siis selle ulatuses kompensatsiooniala kavandada võimalik ei ole, sest karjääri tegutsemise perioodil see rohevõrgustikuna ei toimi. Seega esineb kahe kavandatava tegevuse osas teatav konflikt. Eksperthinnangus tehakse ettepanek leida eriplaneeringu koostamisel taotletava mäeeraldise ulatuses alternatiivne kompensatsiooniala. Tulenevalt eelolevale palutakse uue arvamuse andmise juures välja tuua seisukoht rohevõrgustiku piiride osas.

Taotluses on esitatud Lemma OÜ (reg nr 11453673, tegevusvaldkonnaks on keskkonnakonsultatsioonid) teostatud neli eksperthinnangut: Metsaserv OÜ Liivaku II liivakarjääri mürahinnang, Metsaserv OÜ Liivaku II kätisest välisõhku väljutatavate saasteainete

eksperthinnang, eksperthinnang rohevõrgustiku mõjude osas Liivaku II liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnaloa taotluse juurde ning eksperthinnang pinna- ja põhjavee mõjude osas Liivaku II liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnaloa taotluse juurde.

Metsaserv OÜ Liivaku II liivakarjääri mürahinnang koostati Liivaku kinnistule (13401:001:0125) karjääris toimuva tööstusmüra hindamiseks ning karjäärist lisanduva väljaveoga liikluse müra hindamiseks. Töö raames antakse ülevaade müra modelleerimise meetodikast ning selleks kasutatud lähteandmetest ja kirjeldatakse Eestis kehtivaid asjakohaseid piirnorme. Hetkel kehtiva Ambla valla üldplaneeringu kohaselt paikneb Liivaku kinnistu väljaspool tiheasustusalala. Lähim elamu paikneb taotletavast mäeeraldisest ja selle teenindusmaast u 35 m kaugusel lõuna suunas. Taotletavast karjäärist lääne suunas paikneva Jootme-Koeru kõrvalmaantee ääres paiknevad elamud jäävad tiheasustusalale. Tööstusmüra piirväärtused II kategooria (sh elamu maa-alad) olemasolevatel aladel on päevaajal 60 dB ja ööajal 45 dB. Kuivõrd olemasoleva Liivaku karjääri näol on ületatud juba piirkonna tööstusmüra sihtväärtuseid lähedalasuvate eluhoonete juures, siis tuleb lähtuda käesolevas töös tööstusmüra piirväärtusest. Elamu maa-alad on käsitletavad määruse nr 71 mõistes II kategooria aladena. Liikluse müra sihtväärtused II kategooria aladel on 55 dB päeval ja 50 dB öösel ning piirväärtused II kategooria aladel on 60 dB päeval ja 55 dB öösel (teepoolisel küljel 65 dB ja 60 dB). Mürahinnangus on kolm tööstusmüraallikat: pöördkoppekskavaator Komatsu PC290 või analoog (asub maapinnast 1 m kõrgusel, 105 dB); rataslaadur Komatsu WA-320 või analoog (asub maapinnast 1 m kõrgusel, 105 dB); töötlussõlm (purusti/sõel) Kleemann MR100Z/MS16D või analoog (asub maapinnast 1 m kõrgusel, 115 dB). Töö raames koostati liikluse müra modelleerimine, mis hõlmab Jootme-Koeru kõrvalmaantee nr 15151 liiklussagedust ning samuti arvestab ka olemasoleva Liivaku kruusakarjääri väljaveoteega ja taotletava Liivaku II liivakarjääri väljaveoteega kaasnevaid liiklussagedusi. Käesolevast müra modelleeringust ilmneb, et kõrgemad müratasemed tekivad vahetult müraallikate läheduses. Taotletavast karjäärist lähima elamuni ulatuvad karjääris töötamisel tööstusmüra 40-45 dB samatugevustsoonid. Lähima elamu juures tekkivad müratasemed on madalamad kui määrusega nr 71 kehtestatud tööstusmüra siht- ja piirväärtused päevasel ajal II kategooria aladel. Kuivõrd kagu suunas paiknevate elamute juures on juba ainult olemasoleva Liivaku kruusakarjääri töötamisel tööstusmüra sihtväärtus päevasel ajal ületatud, siis on käesoleva mürahinnangu eesmärgiks taotletava karjääri lisandumisega mitte ületada tööstusmüra piirväärtust päevasel ajal. Kagu suunas paiknevate elamute juures ei ületata tööstusmüra piirväärtust. Keskkonnaloa taotluse kohaselt toimub töö karjääris tööpäevadel (mitte igapäevaselt) ajavahemikul 07.30-18.00 (päevaajal). Müramudeli alusel võib käsitletavat objekti ümbritsevat katendivalli lugeda tööstusmüra varjestavateks objektideks. Käesolev mürahinnang arvestab, et elamute puhul rakenduvad II kategooria müratasemed. Lähim elamu paikneb u 35 m kaugusel lõuna suunas. Lähima elamuni ulatub karjääri töötamisel ja materjali väljaveol müratase 43,1 dB, mis on madalam kui määrusega nr 71 kehtestatud tööstusmüra sihtväärtus II kategooria alal päevaajal. Liikluse müra modelleerimise tulemusest selgus, et taotletava karjääri lähedal ei ületata elamu juures liikluse müra päevast sihtväärtust ning Jootme-Koeru kõrvalmaantee nr 15151 lähedale jäävate elamute juures ei ületata liikluse müra päevaseid piirväärtuseid. Mürahinnangus taotletava karjääri ümber paigutatud 3 m kõrgune katendivall taotletava mäeeraldisel piiril on efektiivne ning see tagab madalamad müratasemed lähedalasuvate elamute juures. Muuhulgas tõkestab katendivall ka olemasolevast Liivaku kruusakarjäärist tulenevat tööstusmüra. Liikluse müra mudelis Hansurahva (13402:003:0981) elamu ja tee vahele kavandatud 5 m kõrgune müratõkkesein tagab elamu juures mürataseme, mis jääb allapoole lubatud liikluse müra piirväärtust.

Metsaserv OÜ Liivaku II kaitisest välisõhku väljutatavate saasteainete eksperthinnanguga selgitati välja Liivaku II liivakarjääri mäeeraldisel karjäärist kaevandamisega seotud välisõhku paisatavate saasteainete kogused ning vastavalt tulemustele anti keskkonnakaitseline hinnang ettevõtte õhuheitlemetele ning hinnang välisõhu saasteloa vajalikkuse kohta. Eksperthinnangus toodud arvutustes on võetud aluseks võimalik halvim variant, kui kõik mehhanismid töötavad koos ning toimub materjali vedu 30 veokiga päevas maksimaalse tööajaga 10,5 tundi päevas. Taoline

olukord on aga ülehinnatud, sest vedude arv päevas tavaolukorras on oluliselt väiksem, kui halvima võimaliku variandi korral. Käitisest eraldub aastas kokku tahkeid osakesi (PM-sum) 0,131 t/a, peeneid osakesi (PM10) 0,058 t/a ja eriti peeneid osakesi (PM2,5) 0,004 t/a. Arvutusatulemustest ja hajumisarvutustest tulenevalt kavandatava tootmisprotsessi ja -tingimuste puhul ei ole oodata käitise saasteainete heidete künniskoguste, piir- ja sihtväärtuste ületamist. Vastavalt keskkonnaministri 14.12.2016 määrusele nr 67 „Tegevuse künnisvõimsused ja saasteainete heidete künniskogused, millest alates on käitise tegevuse jaoks nõutav õhusaasteluba“ ei vaja käitis välisõhu saasteluba.

Eksperthinnangus pinna- ja põhjavee mõjude osas Liivaku II liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnaloa taotluse juurde, selgitatakse millist mõju avaldab rajatav karjäär piirkonna veetasemele ning ümbruskonnas olevate kaevude veetasemele ja veekvaliteedile. Liivaku II liivakarjääris planeeritakse maavara kaevandada ülalpool vaataset maavarade registris arvel olevast plokist 5 aT. Tegu on seega oluliselt väiksema võimaliku mõjuga kaevanduvviisiga kui olemasolevas aktiivses Liivaku kruusakarjääris kasutatav kaevandusviis. Kavandatava tegevuse käigus ei planeerita veealust maavara väljutada, mistõttu puudub vajadus karjäärist vett välja pumbata ja vett karjäärist ära juhtida, samuti on kaevandada soovitav ala kõrgusarvud suuremad kui ümbritsev ala. Seetõttu ei mõjuta kaevandamine Liivaku II liivakarjääris ümbruskonna kaevude veetaset ega kaevudes oleva vee kvaliteeti. Liivaku II liivakarjääri mäeeraldisel kaevandamisel ei ole oodata olulist reostusohu põhjaveele. Kaevandamisel ja alade korrastamisel ei kasutata väetisi ega muid aineid, mis võiksid nitraaditundlikel aladel põhjustada keskkonnareostust. Kaevandamisel kasutatakse tehniliselt korras seadmeid, mida hooldatakse korrapäraselt. Masinate suuremahulisi hooldus ja remonditöid karjääri alal ei kavandata teostada. Avariiolekorra tekkimise tõenäosus ei ole suurem, kui mõnes teises rasketehnikaga seotud tegevusalal (nt põllumajandus). Avariide likvideerimise viisid planeeritaks põhjalikult kaevandamise projektis. Kavandatavast tegevusest tingituna ei muudeta piirkonna pinna- ega sadevee ning seisu- ega vooluveekogude ökoloogilist, keemilist ega koguselist seisundit.

Eksperthinnangus rohevõrgustiku mõjude osas Liivaku II liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnaloa taotluse juurde, selgitati millist mõju avaldab rajatav karjäär piirkonna rohevõrgustikule. Mäeeraldisel ala ei jää valdavalt maakonnaplaneeringu ega üldplaneeringu kohasele rohevõrgustiku alale. Kattuvus rohevõrgustiku alaga on väga väike (ca 80 m²) mäeeraldisel põhjaosas. Reaalne mõju planeeringutes määratud rohevõrgustikule nii väikesel alal puudub. Liivakarjääri rajamine ei ole rohevõrgustiku elurikkuse kaitse ja elupaikade sidususe eesmärke toetav tegevus. Samas ei ole tegemist kõrge ökosüsteemide väärtusega alaga või kõrget elupaikade hüve pakkuva alaga. Seega ei ole põhjust ka eeldada, et ala omaks rohevõrgustiku toimimiseks olulist tähtsust. Tegu on alaga, millel kõrge süsiniku sidumise potentsiaal käesoleval ajal puudub. Seega liivakarjääri rajamisel olulist ebasoodsat mõju rohevõrgustiku kliimamuutuste leevendamise funktsioonile ei ole. Planeeringuala puhul ei ole tegemist käesoleval ajal liigniiske alaga, mida ohustaksid oluliselt kliimamuutuste tingimustes sagenevad üleujutused. Kavandataval tegevusel ebasoodsat mõju rohevõrgustiku kliimamuutustega kohanemise funktsioonile ei ole. Liivaku II liivakarjääri alal olulist puhkemajanduslikku funktsiooni ei ole tuvastatud. Seega ei avalda liivakarjääri rajamine ebasoodsat mõju rohevõrgustiku puhkemajanduslikule väärtusele.

Järva valla territooriumile koostatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringut (KOV EP) tuuleparkide ja nende toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks. Planeeringu koostamine ja keskkonnamõju strateegiline hindamine algatati Järva Vallavolikogu 31.08.2022 otsusega nr 57. Planeeringuala suurus on ligikaudu 584 km². Tänaste teadmiste juures saaks potentsiaalseid tuuleparke rajada üheksale tuulealale, kokku ca 109 tuulikut. KOV EP-ga on jõutud asukoha eelvaliku otsuste eelnõude ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande kooskõlastamise faasi (planeerimisseadus § 105, PlanS).

KOV EP asukoha eelvaliku otsuse eelnõu koos KSH esimese etapi aruandega esitati PlanS § 105 alusel 24.10.2024 valitsusasutustele kooskõlastamiseks (kiri registreeritud Järva Vallavalitsuse dokumendiregistris 7-1/2024/21-1) ja 28.10.2024 ning 05.12.2024 puudutatud isikutele arvamuse avaldamiseks (kirjad registreeritud Järva Vallavalitsuse dokumendiregistris 7-1/2024/22-1, 7-1/2024/34-1, 7-1/2024/35-1). Keskkonnaamet (kiri registreeritud Järva Vallavalitsuse dokumendiregistris 7-1/2024/21-11 25.11.2024) ja Transpordiamet (kiri registreeritud Järva Vallavalitsuse dokumendiregistris 7-1/2024/21-14 02.12.2024) jätsid KOV EP asukoha eelvaliku otsuse eelnõu kooskõlastamata. Eelnõu tuleb esitada täiendavaks kooskõlastamiseks Transpordiametile ja Keskkonnaametile, seejärel tuleb esitatud kooskõlastuste ja arvamuste alusel teha kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõus ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandes vajalikud muudatused.

Kavandatav Liivaku II karjääriala jääb eriplaneeringuga kavandatava tuulepargi TU10 asukohavaliku alaga külgnevale alale. Kavandatava tuulepargi rohevõrgustiku mõjude kompenseerimiseks on eriplaneeringus tehtud ettepanek rohevõrgustiku tugiala senise tugiala ja Roosna küla keskuse vahelisel alal laiendada. Esineb kahe kavandatava tegevuse osas konflikt. Asjakohane oleks leida eriplaneeringu koostamisel taotletava mäeeraldise ulatuses alternatiivne kompensatsiooniala.

Juhul, kui karjäär rajatakse, siis selle ulatuses kompensatsiooniala kavandada võimalik ei ole, sest karjääri tegutsemise perioodil see rohevõrgustikuna ei toimiks. Lemma OÜ koostatud eksperthinnangus rohevõrgustiku mõjude osas Liivaku II liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnaloa taotluse juurde leitakse, et asjakohane oleks leida eriplaneeringu koostamisel taotletava mäeeraldise ulatuses alternatiivne kompensatsiooniala. Metsaserv OÜ on Järva Vallavalitsusele esitanud vastuväite (kiri registreeritud Järva Vallavalitsuse dokumendiregistris 7-1/2024/22-5 04.11.2024), tema hinnangul oleks rohevõrgustiku laiendamisel taotletava mäeeraldise alale Metsaserv OÜ suhtes tegemist tugeva ja ebaproportsionaalse omandiõiguse riivega, sest taotletava liivakarjääri rajamine oleks ettenähtud viisil rohevõrgustiku laiendamisel sisuliselt võimatu.

Järva Vallavolikogu on oma arvamuse kujundamisel lähtunud järgnevast:

1) Kavandatav Liivaku II liivakarjäär piirneb Liivaku kruusamaardla Liivaku kruusakarjääriga, millele väljastatud keskkonnaluba (keskkonnaloa nr Jarm-029) on kõrvaltingimustega, muuhulgas peab loa omaja tolmu leviku vähendamiseks karjääris ja toodangu väljaveol teostama vajadusel tolmutõrjet (toodangu ja teede niisutamine) ja piirama veokite liikumiskiirust kuni 30 km/h ning kaevandamistegevuse jõudmisel veehorisondini ja sealt allapoole teostama veeseiret katastriüksuste Liivaku (katastritunnus 13401:001:0125), Sinimäe (katastritunnus 13402:003:1220), Põdra (katastritunnus 13402:003:0940), Pärtli (katastritunnus 13402:003:0760), Ilumäe (katastritunnus 13402:003:0326) ja Tooma (katastritunnus 13402:003:0238) kaevudes.

2) Keskkonnaotsuse infosüsteemis on registreeritud menetlus M-125115, kuna Keskkonnaametile anti teada kahtlusest, et karjääris ja/või toodangu väljaveol ei tehta tolmutõrjet või ei ole tolmutõrje piisav. Järva Vallavalitsusele on kogukonnast laekunud mitmeid teateid, et kaevudes ei ole tehtud veetaseme mõõtmisi ning kaevud on jäänud kuivaks. Keskkonnaamet on omakorda vastanud, et Liivaku kruusakarjääris ei ole kaevandamine veehorisondini ja allapoole veetasel jõudnud, st veealust kaevandamist ja sellega seotud veekasutust ei ole toimunud.

3) Liivaku karjääri naabruses olevad ja piirkonna elanikud on mures Liivaku tee (1340055, mitteavalik tee) seisukorra üle, tee on osaliselt kaetud freesasfaldiga ning auklik.

4) Keskkonnaamet võttis menetlusse 05.07.2024 TM Energy OÜ esitatud Liivaku V uuringuruumi geoloogilise uuringu loa taotluse. TM Energy OÜ taotles geoloogilise uuringu luba kruusa

uuringuks Liivaku V uuringuruumis 9,02 ha pindalal Kruusiaugu (katastritunnus 13402:003:0582) katastriüksusel. Järva Vallavolikogu andis arvamuse Liivaku V uuringuruumi geoloogilise uuringu loa taotluse kohta 26.09.2024 otsusega nr 49 (https://adr.novian.ee/jarva_vald/dokument/6490714). Eelnõu ettevalmistamiseks korraldas Järva Vallavalitsus 11.09.2024 Roosna külas avaliku arutelu Liivaku V uuringualale geoloogilise uuringuloo andmise kohta. Arutelust võtsid osa 24 kohalikku elanikku. Kohalik kogukond oli tugevalt häiritud olemasoleva karjääri tootmistegevusest tulenevatest häiringutest nagu tolmu ja kaevude veetumine ning ettevõtja suhtumisest kogukonda. Avalikul arutelul toodi välja, et olemasoleva Liivaku karjääri avamisest alates on piirkonnas hakanud vanad salvkaevud veetuma, mille tulemusel renoveeriti ja laiendati kaks aastat tagasi Roosna küla keskuses ühisveevärk, samuti on kohalikud inimesed hajaasustuse programmi abil rajanud salvkaevude asemele puurkaevusid.

5) Olemasoleva Liivaku liivakarjääriga kaasnevad mured olid arutusel ka mittetulundusühingu Roosna-Tammiku Külaselts 03.05.2025 toimunud üldkoosolekul (üldkoosoleku protokoll Järva Vallavalitsusele teatavaks tehtud.)

6) 03.06.2025 toimus Roosna külas avalik arutelu Liivaku II liivakarjääri mäeeraldisel kaevandamiseks keskkonnanaloo taotluse kohta (avaliku arutelu protokoll registreeritud Järva Vallavalitsuse dokumendiregistris 6-4/2025/1453-1 04.06.2025). Arutelust võttis osa 15 kogukonna liiget. Arendajat esindasid Toomas Kaur ning OÜ Metsaserv juhatuse liikmed Taavi Kookmaa ja Erli Simon, Keskkonnaametit esindas maapõuebüroo peaspetsialist Tiit Rahe ning täiendavate eksperthinnangute koostajat Lemma OÜ-d Andrus Vesikioja. Järva Vallavalitsuse keskkonna peaspetsialist Leiger Metsalu, OÜ Metsaserv ja Lemma OÜ esindajad selgitasid keskkonnanaloo taotluse olemust ning täiendavaid ekspertuuranguid.

Külaelanikud olid mures olemasolevast Liivaku karjäärist tulenevatest mõjudest. Leiti, et küla läbiv 15151 Jootme-Koeru riigitee ei pea täiendavale liikluskoormusele vastu, kui uus karjäär avatakse, Liivaku teelt tulev tolm langeb külale ja seni ei ole piisavalt tehtud tolmutõrjet. Kavandatav karjääriala on hetkel looduslikuks müravalliks toimiva karjääri ja küla vahel. Kõige rohkem muretseti põhjavee pärast – juba täna on mitmed küla salvkaevud jäänud tühjaks. Samuti selgus arendaja ettekandest, et eksperthinnangutes ei ole käsitletud kahe karjääri koosmõju, kuigi olemasoleva Liivaku kruusakarjääri ning taotletava Liivaku II liivakarjääri mäeeraldisel pindala kokku on 25,99 ha (mäeeraldisel teenindusmaa pindala kokku on 30,6 ha). Kokkuvõtlikult asusid külaelanikud seisukohale, et kaevandustegevust piirkonnas on juba hetkel piisavalt ja olemasolevast kaevandusest tulenevad nende elukeskkonnale häiringud.

7) Ekspertarvamuste ettekandja Andrus Vesikioja ei olnud ise kohapeal välitööd teostanud. Samuti ei osanud ta nimetada välitöö teostajaid. Ekspertarvamuste tekstides ei ole kirjeldatud välitööd. Kohalik kogukond oli häiritud, et modelleerimist ei olnud teostatud planeeritava kaevandusalal kohapeal, ehk kohapealsete oludega ei olnud tutvutud. Läbivalt oli jätkuvalt kodanike mureks kaevude madal veetase ja vee kvaliteet.

8) Keskkonnaameti esindaja Tiit Rahe selgitas, et kirjeldatud piirkonnas on täiteliiva varu olemas 26 aastaks. Samuti selgitas Tiit Rahe, et Keskkonnaamet teostab keskkonnamõju eelhindangu peale kohaliku omavalitsuse arvamuse teadasaamist ja kindlasti analüüsitakse ka naaberkaevandusega kaasnevat kumulatiivset mõju. Järva valla territooriumil asuvad varasemalt Liivaku, Hällimäe, Neitla kruusa- ja liivakarjäärid.

9) Järva Vallavolikogu on 30.06.2022 otsusega nr 52 ja 24.11.2022 otsusega nr 77 keeldunud nõusoleku andmisest Liivaku II liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnanaloo taotlusele. Otsustes on viidatud juba olemasolevale Liivaku kruusakarjäärile (Jarm-029), milles pole tarbevaru veel ammendunud. Viidatud on kavandatavale karjäärialale lähedale jäävatele elamutele

ning asjaolule, et tegemist on nõrgalt kaitstud põhjavee ja karstise alaga, mistõttu tuleb eeldada, et planeeritav karjäär koosmõjus olemasoleva karjääriga ületab mõjuala keskkonnataluvust. Antud keelduvad otsused on õiguspärased ja jõus ning kaevandamisloa andmisest keeldumisega on kohalik kogukond, mh 02.06.2022 toimunud avalikul arutelul kaevandamisele vastuseisu väljendanud elanikud, arvestanud. Kuigi taotleja on 12.08.2022 taotlust mõnevõrra muutnud (loobudes kaevandamisest allpool põhjavee taset) ning esitanud täiendavaid eksperthinnanguid, on muud taotluse asjaolud jäänud muutumatuks. Kohalikel elanikel on tekkinud õigustatud ootus, et vähemalt lähiajal antud küsimust uuesti otsustades Järva Vallavolikogu oma seisukohti kardinaalselt ei muuda. Seda õigustatud ootust väljendasid kohalikud elanikud 03.06.2025 toimunud avalikul koosolekul.

10) Keskkonnaameti vastuses Sihtasutuse Keskkonnaõiguse Keskus selgitustaotlusele (kiri registreeritud Keskkonnaameti dokumendiregistris 06.03.2023 nr 12-1/23/2320-2) on välja toodud, et Keskkonnaameti eesmärk ei ole muuta KOVidele loa taotlusele nõusoleku andmine või keeldumine keerulisemaks. Vastupidi, Keskkonnaamet ootab KOVidelt põhimõttelist arvamust, kas kaevandamine taotluses märgitud kohas on KOVi arvates sobiv või mitte. Keskkonnaamet on seisukohal, et KOVid peaksid ja võiksid arvamust andes tugineda eelkõige asjaoludele, mille kindlakstegemine ei eelda keskkonnakaitselisi eriteadmisi (nt kohalikud olud, planeeringud, arengukavad, kohalike elanike arvamus). Eeltoodust tulenevalt peab ka Keskkonnaamet otsustamisel oluliseks asjaoluks kohalike elanike arvamuse.

11) 09.06.2025 esitas Metsaserv OÜ oma kirjaga (reg nr 6-4/2025/1477-1) täiendava saasteainete ekspertarvamuse „Metsaserv OÜ käitisest välisõhku väljutatavate saasteainete eksperthinnang koos naaberkäitisega TM Energy OÜ“. Oma täiendatud eksperthinnangus tehti uued hajumisarvutused koosmõjus Liivaku karjääriga. Kuna puuduvad täpsed andmed TM Energy OÜ poolt välisõhku paisatavate saasteainete (PM10 ja PM2,5) koguste kohta, on aluseks võetud olukord, kus mõlemas karjääris toimuvad analoogsed tegevused. Hajumisarvutuste tulemused näitavad, et kahe käitise koostöös ei esine õhukvaliteedi piirväärtuste ületamisi ühegi saasteaine puhul. Nimetatud ekspertarvamus, nii nagu ka eelmised ekspertarvamus, on modelleeritud arvamused. Antud ekspertarvamust ei ole tutvustatud kohalikele elanikele. Seega puudub vallavolikogul antud täienduse kohta kohalike elanike seisukoht.

12) Järva Vallavolikogu ei pea kaaluma tingimusliku nõusoleku andmist. Riigikohtu otsusest haldusasjas 3-20-1247/27 punktist 32 nähtuvalt kohalikul omavalitsusel sellist kohustust ei ole. Riigikohus on välja toonud, et esiteks ei saaks vald seada siduvaid tingimusi Keskkonnaametile ning teiseks oleks kaevandamisloaga nõustumine enne KMH tegemist ennatlik.

13) Järva vallas on käimas tuuleparkide eriplaneeringu koostamine. Kavandatav karjääriala jääb eriplaneeringuga kavandatava tuulepargi TU10 asukohavaliku alaga külgnevale alale, kus võib esineda laiendusala kattuvust taotletava mäeeraldise alaga. Juhul, kui karjäär rajatakse, siis selle ulatuses kompensatsiooniala kavandada võimalik ei ole, sest karjääri tegutsemise perioodil see rohevõrgustikuna ei toimiks. Seega esineb kahe kavandatava tegevuse osas teatav konflikt.

Eriplaneeringu menetlus on pooleli, hetkel on olukord, kus kohalikud elanikud on avaldanud tugevat vastumeelsust elektrituulikute rajamise vastu; Metsaserv OÜ on Järva Vallavalitsusele esitanud vastuväite, mille kohaselt tema hinnangul oleks rohevõrgustiku laiendamisel taotletava mäeeraldise alale Metsaserv OÜ suhtes tegemist tugeva ja ebaproportsionaalse omandiõiguse riivega, sest taotletava liivakarjääri rajamine oleks ettenähtud viisil rohevõrgustiku laiendamisel sisuliselt võimatu; eksperthinnangus tehakse ettepanek leida eriplaneeringu koostamisel taotletava mäeeraldise ulatuses alternatiivne kompensatsiooniala; eriplaneeringust huvitatud arendajad ootavad vallalt õigusaktide kohast eriplaneeringu menetlust; vallavalitsus on kaasanud õigusliku analüüsi koostamiseks advokaadibüroo. Eelnevast lähtuvalt ei ole Järva Vallavolikogul praegu piisavalt informatsiooni, et anda seisukoht rohevõrgustiku piiride osas.

14) Järva Vallavolikogu leiab, et lisanduva kaevandamise mõju on kohalike huvide vaatepunktist lubamatult suur. Külaelanikud on rahulolematud olemasolevast karjäärist tulenevate häiringute osas, nende arvates on kaevandustegevust piirkonnas juba piisavalt, negatiivset mõju tekitab ka kaevandamiseks ja maavara transpordiks kasutatavate masinate tekitatav müra ja tolm. Lisanduv kaevandustegevus toob kaasa oluliselt suurema koormuse teedel (sh riigiteel) ning teekate laguneb; on teadmatus, kes ja kas üldse teid parandama asub. Maal on aga korras teed väga olulised, et pääseks kodust välja arstile, poodi jm teenustele Eriplaneeringu menetlus on pooleli, kui avatakse täiendav karjäär ning rajatakse ka elektrituulikud, siis ei taha sellises piirkonnas inimesed enam elada, kinnisvara väärtus langeb, piirkonna elanikkond väheneb. Kuna liiva ja kruusa on võimalik kaevandada juba avatud karjääridest, siis ei ole mingit hädavajadust avada uut karjääri ja seeläbi halvendada elukeskkonda.

15) Vaatamata esitatud erinevatele ekspertarvamustele, mis **kameraalselt** modelleeritult tõestavad oluliste häiringute puudumist, on Järva Vallavolikogule otsuse langetamisel oluliseks aluseks kohalike elanike arvamus ja nende huvid.

16) Teostamata on paikuuringud looduses tuvastamaks kaitsealuste taime, linnu- ja loomaliikide esinemist piirkonnas. Looduses on nähtud näiteks metsist toitumas ja pulmamängus. Kaevandusalast 22 m kaugusel tiigis on leitud II kategooria liigi, harivesilik, elupaik, mis on väga lähedal kaevandusalale ja saaks kindlasti negatiivselt mõjutatud kaevanduse avamise järgselt.

17) Ekspert hinnangus rohevõrgustiku mõjude osas on märgitud, et „Tegu on alaga, millel kõrge süsiniku sidumise potentsiaal käesoleval ajal puudub. Seega liivakarjääri rajamisel olulist ebasoodsat mõju rohevõrgustiku kliimamuutuste leevendamise funktsioonile ei ole. Planeeringuala puhul ei ole tegemist käesoleval ajal liigniiske alaga, mida ohustaksid oluliselt kliimamuutuste tingimustes sagenevad üleujutused. Kavandataval tegevusel ebasoodsat mõju rohevõrgustiku kliimamuutustega kohanemise funktsioonile ei ole. Liivaku II liivakarjääri alal olulist puhkemajanduslikku funktsiooni ei ole tuvastatud. Seega ei avalda liivakarjääri rajamine ebasoodsat mõju rohevõrgustiku puhkemajanduslikule väärtusele.“

Järva Vallavolikogu märgib, et kõrge süsiniku sidumise võime puudub, sest kinnistul asunud mets on raiutud. Kui mets istutada, siis süsiniku sidumise võime taastub. Liivaku II planeeritav karjäärialala on olnud aktiivses kasutuses talvisel ajal suusamäena ja suvel mootorratta krossiks. Seega avaldab liivakarjääri rajamine ebasoodsat mõju rohevõrgustiku puhkemajanduslikule väärtusele.

18) Järva Vallavolikogu märgib, et vastavalt maapõueseaduse § 55 lõikele 4 kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole nõus kaevandamisloa andmisega, võib kaevandamisloa andja taotleja ettepanekul taotleda loa andmiseks nõusolekut Vabariigi Valitsuselt. Vabariigi Valitsus annab loa andmiseks nõusoleku, kui selleks on ülekaalukas riigi huvi.

Eelnevast tulenevalt võtab Järva Vallavolikogu vastu käesoleva otsuse.

1. Mitte anda nõusolekut Liivaku II liivakarjääri maavara kaevandamise keskkonnaloa taotlusele.
2. Järva Vallavolikogu ei anna antud hetkel seisukohta rohevõrgustiku piiride osas, kuna eriplaneeringu menetlus on pooleli.
3. Otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavakstegemisest, esitades kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.
4. Otsus jõustub teatavakstegemisest.

(allkirjastatud digitaalselt)
Rait Pihelgas
Vallavolikogu esimees

Seletuskiri
Järva Vallavolikogu otsuse „Arvamuse andmine Liivaku II kruusakarjääri maavara
kaevandamise keskkonnaloa taotluse kohta“ eelnõule

Eelnõu esitab Järva Vallavalitsus.

Seletuskiri eelnõule on koostatud Järva Vallavolikogu töökorra § 22 lõike 1 kohaselt järgmiselt:

1) Õigusakti vastuvõtmise vajalikkuse põhjendus, mõjude analüüs ning kas ja kuidas on tagatud erinevate huvide tasakaalustatud esindamine.

Keskkonnaamet võttis uuesti menetlusse Metsaserv OÜ esitatud 12.08.2022 Liivaku II liivakarjääri mäeeraldisel kaevandamiseks keskkonnakaitsetaotluse. Uuesti esitamise aluseks on neli ekspertarvamust, mis tõendavad häiringute puudumist

2) Milliste õigusaktidega on käesoleval ajal küsimus reguleeritud.
Maapõueseaduse § 49 lõike 6.

3) Milliseid valla õigusakte on vaja kehtetuks tunnistada või muuta õigusakti vastuvõtmisel.
Ei ole vaja.

4) Õigusakti vastuvõtmisest tulenevad kulutused ja katteallikad.
Puuduvad.

5) Informatsioon kaasamise kohta, st kes ja kuidas kaasati eelnõu ettevalmistamisse või keda on vaja kaasata eelnõu arutamisse.

03.06.2025 toimus Roosna külas avalik arutelu Liivaku II liivakarjääri mäeeraldisel kaevandamiseks keskkonnakaitsetaotluse kohta. Arutelul käsitletud teemad olid: põhjavesi ja tühjaks jäänud kaevud, liikluskorrumus, tolm, müra, piirkonnas liivavaru olemasolu vähemalt 20 aastaks.

6) Andmed eelnõu algataja kohta, esitamise kuupäev, koostaja nimi ning nimekiri, keda kutsuda istungile ja kellele õigusakt saata.

Eelnõu ja seletuskirja koostajad: Leiger Metsalu, keskkonna peaspetsialist, Triin Tippi, arendus- ja majandusosakonna juhataja

Eelnõu esitati volikogu keskkonnakomisjoni 13.06.2025 koosolekule, keskkonnakomisjon otsustas suunata volikogusse.